

Κείμενο 1

Η πολιτική του φόβου

Διασκευασμένο άρθρο του Τάκη Μίχα στην Ελευθεροτυπία, 25/10/2005, από τη σελίδα e-keimena.gr

Σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας οι άνθρωποι είχαν το αίσθημα του φόβου. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων 2.000 ετών φοβούνταν κυρίως τις υπερφυσικές δυνάμεις. Τον Μεσαίωνα οι εκρήξεις των ηφαιστείων και οι εκλείψεις του ήλιου προκαλούσαν ιδιαίτερο φόβο, γιατί θεωρούνταν σημάδια θεϊκής εκδίκησης.

Όμως, σήμερα, φαίνεται να φοβόμαστε τα πάντα. Ο κίνδυνος ελλοχεύει παντού: τρομοκρατία, εγκληματικότητα, επιδημίες, φυσικές καταστροφές, έκθεση του δέρματος στον ήλιο, υπερθέρμανση της ατμόσφαιρας, μετανάστες, παχυσαρκία, παγκοσμιοποίηση κτλ. Αυτό οφείλεται, σύμφωνα με τον Φουρέντι, κυρίως στο γεγονός ότι υπάρχουν πολλές βιομηχανίες φόβου που συναγωνίζονται ποια θα προωθήσει πιο αποτελεσματικά το προϊόν της: Πολιτικοί, ΜΜΕ, περιβαλλοντικές ομάδες, μη κυβερνητικές οργανώσεις μας τονίζουν συνεχώς ότι υπάρχει κάποιος κίνδυνος που μας απειλεί.

Πολλές φορές, ο κίνδυνος αποδεικνύεται ότι ήταν φούσκα. Μια τέτοια περίπτωση ήταν ο περίφημος «ιός των υπολογιστών» που υποτίθεται ότι με την έναρξη της νέας χιλιετίας θα κατέστρεφε ολοκληρωτικά τα προγράμματα χιλιάδων υπολογιστών ανά τον κόσμο. Το μέγεθος της συγχρονισμένης διεθνούς προσπάθειας, για να καταπολεμηθεί ο «κίνδυνος», και τα χρήματα που δαπανήθηκαν δεν είχαν προηγούμενο στην ιστορία. Τελικά δεν συνέβη τίποτα...

Σε άλλες περιπτώσεις, τόσο ο υποτιθέμενος κίνδυνος όσο και η αποφυγή του αποτελούν... κίνδυνο. Έτσι, πολλά χρόνια τώρα ακούμε ότι ο ήλιος αποτελεί θανάσιμο κίνδυνο, ότι προκαλεί καρκίνο του δέρματος και ότι συνεπώς ούτε εμείς ούτε κυρίως τα παιδιά μας θα πρέπει να εκτίθενται στον ήλιο. Όμως, αυτό το καλοκαίρι κυκλοφόρησε μια επιστημονική μελέτη στην οποία εκφράζονται ανησυχίες για την παρατηρούμενη αύξηση της έλλειψης βιταμίνης Ε σε παιδιά που δεν έχουν εκτεθεί αρκετά στον ήλιο!

Η κουλτούρα του φόβου δεν αναπτύχθηκε αυθόρμητα. Αντίθετα, σύμφωνα με τον Φουρέντι, έχει πολιτικοποιηθεί συνειδητά. Σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας, ο φόβος έχει χρησιμοποιηθεί ως όπλο από τις κυρίαρχες ελίτ. Από τη μια πλευρά μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την επιβολή μέτρων

καταστολής. Από την άλλη, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την επίτευξη ενότητας και συναίνεσης.

Κείμενο 2

Φάτσα στον φόβο

Κείμενο του Οδυσσέα Ιωάννου, πηγή enet.gr

Μια από τις «ανακαλύψεις» που έχω κάνει με κόστος και την φυλάω ως κόρην οφθαλμού, είναι πως ο φόβος δεν είναι τίποτα άλλο παρά ένα συναίσθημα ευθέως ανάλογο με την απόσταση που σε χωρίζει από αυτό που φοβάσαι. Τρέμεις όχι το γεγονός, αλλά την απόσταση που μικραίνει, τον χρόνο που «μαζεύεται» σαν δρόμος και πλησιάζεις στο σημείο συνάντησης. Τις περισσότερες φορές τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά από όσο φανταζόσουν. Σχεδόν πάντα, είναι λίγο καλύτερα.

Όταν λέω καλύτερα, εννοώ πως διαπιστώνεις ότι δεν είναι και τόσο ανίκητο εκείνο που φοβόσουν ή τέλος πάντων δεν είσαι εσύ τόσο αδύναμος μπροστά του. Επιπλέον, ενίοτε κολυμπάς και κάποιες φορές νικάς κιόλας. Γιατί όταν φτάνεις εκεί, είσαι κι εσύ ένας άλλος πια, από φοβισμένος προβιβάζεσαι σε μαχητή. Μικρός, φοβόμουν τους αγορίστικους καβγάδες. Εκείνους τους τσαμπουκάδες που πάντα κατέληγαν σε αίματα, μύτες, στόματα, γόνατα. Στην πλατεία του Αγίου Παντελεήμονα δύσκολα τους απέφευγες. Μετά την πρώτη μπουνιά τα πράγματα έπαιρναν το δρόμο τους... Δεν εξοικειώθηκα ποτέ, αλλά τους απομυθοποίησα και λίγο.

Μετά ήρθαν τα νοσοκομεία. Φίλοι, συγγενείς, προσωπικά, γιατροί, επεμβάσεις, χαμοί. Έλεγα πως δεν θα αντέξω να τρέχω για τέτοια. Έτρεξα μια χαρά! Πέθανε άνθρωπος στα χέρια μου, βρήκα καθαρό μυαλό να κάνω μια ύστατη προσπάθεια. Όσο μεγαλώνεις πλησιάζεις στα τυφλά σημεία. Δεν φαίνονται στις νεότερες ηλικίες. Το κέλυφος ραγίζει, το προστατευόμενο περιβάλλον γίνεται πιο «ευάερο» και, λίγο πριν αρχίσει να μπάζει από παντού, έχεις μεταμορφωθεί εσύ σε αγκαλιά-φύλακας για κάποιους άλλους. Και βλέπεις ότι μπορείς. Ή τουλάχιστον, βλέπεις ότι θέλεις.

Πριν από τρία χρόνια, αν μου ζητούσες να τσεκάρω σε κουτάκια ποια από όσα ζούμε σήμερα δεν θα είχα το κουράγιο να αντιμετωπίσω, θα τα μάρκαρα σχεδόν όλα. Ακριβώς γιατί δεν θα είχα υπολογίσει την απόσταση. Ότι δε θα γίνονταν σε μία νύχτα, αλλά θα έρχονταν σταδιακά και κάθε μέτρο που θα με πλησίαζαν, θα γινόμουν κι εγώ σταδιακά ένας άλλος, πιο ανθεκτικός, λιγότερο αιφνιδιασμένος, πιο έτοιμος να τα κοιτάξω στα μάτια. Είπαμε, μετά την πρώτη μπουνιά, τα πράγματα παίρνουν το δρόμο τους...

Ο καθένας βέβαια αποφασίζει για το πού και πώς θα διοχετεύσει τη μαχητικότητά του. Υπάρχουν πολλοί γοητευτικοί ήρωες και μύθοι από όπου μπορούμε να ψωνίσουμε χαρακτήρα. Και η

παλέτα είναι ανοιχτή τόσο προς μία συλλογική συνείδηση όσο και προς τη θεωρία της μονοθέσιας βάρκας που χωράει μόνο τον εαυτό μας. Μαχητές και οι δύο. Με διαθλάσεις αυταπάτης και οι δύο. Ο πρώτος ότι θα σώσει τον κόσμο και ο δεύτερος ότι μπορεί να σωθεί μόνο αυτός σε έναν κατεστραμμένο κόσμο. Ούτε παρέα για τάβλι δεν θα έχει. Το παράδοξο βέβαια είναι πως, συνήθως, οι πρώτοι είναι εκείνοι που κάποια στιγμή στα στερνά αποτιμούν πως η ζωή τους πήγε χαμένη. Λογικό, οι ονειροπόλοι είναι οι καλύτεροι πελάτες της απογοήτευσης. Αλλά τα περάσματά τους ακόμη τα θυμούνται. Δεν ήταν πιο «ήρωες». Απλά, πιο έξυπνοι. Γιατί είχαν την «ιδιοτέλεια» να προσπαθήσουν να σώσουν έναν κόσμο που περιελάμβανε και αυτούς, και γιατί μοιράστηκαν. Στην ενεργητική και στην παθητική. Μοιράστηκαν.

Κείμενο 3

Φόβος

Το ποίημα είναι του Ρέϋμοντ Κάρβερ, από το βιβλίο «ΕΚΕΙ ΠΟΥ ΕΙΧΑΝ ΖΗΣΕΙ», ανθολόγηση-μετάφραση-επίμετρο: Άκης Παπαντωνίου, εκδ. Κίχλη.

Φόβος μήπως δεις περιπολικό να πλησιάζει το σπίτι.

Φόβος μήπως σε πάρει ο ύπνος τη νύχτα.

Φόβος μήπως δεν σε πάρει ο ύπνος.

Φόβος μήπως εξεγερθεί το παρελθόν.

Φόβος μήπως χαθεί το παρόν.

Φόβος μήπως χτυπήσει το τηλέφωνο μες στη νέκρα της νύχτας.

Φόβος ηλεκτρικών καταιγίδων.

Φόβος για την καθαρίστρια που έχει ένα σημάδι στο μάγουλό της.

Φόβος για τα σκυλιά που μου έχουν πει πως δεν δαγκώνουν.

Φόβος άγχους!

Φόβος μήπως χρειαστεί να αναγνωρίσεις τη σορό νεκρού φίλου.

Φόβος μήπως σου σωθούν τα λεφτά.

Φόβος μήπως δεν έχεις πάρα πολλά, αν και ο κόσμος δεν θα το πιστέψει αυτό.

Φόβος για ψυχολογικές διαγνώσεις.

Φόβος μήπως αργήσεις και φόβος μήπως φτάσεις πριν από τους άλλους.

Φόβος για τα γράμματα των παιδιών μου επάνω σε φακέλους.
Φόβος μήπως πεθάνουν πριν από εμένα, και νιώθω ένοχος.
Φόβος μήπως χρειαστεί να ζήσω με τη μητέρα μου στα γεράματα τα δικά της και τα δικά μου.
Φόβος σύγχυσης.
Φόβος πως αυτή η μέρα θα τελειώσει με μια στενάχωρη στιγμή.
Φόβος μήπως ξυπνήσω και ανακαλύψω πως λείπεις.
Φόβος πως δε θ' αγαπήσω και φόβος πως δεν αγαπώ αρκετά.
Φόβος πως ό,τι αγαπώ θα αποδειχθεί θανάσιμο γι' αυτούς που αγαπώ.
Φόβος θανάτου.
Φόβος μήπως ζήσω πάρα πολύ.
Φόβος θανάτου.
Αυτό το είπα.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1° (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσεις τις παρακάτω προτάσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες, σημειώνοντας Σ ή Λ αντίστοιχα και να δικαιολογήσεις την απάντησή σου με αναφορά σ' ένα χωρίο αντίστοιχα από τα Κείμενα 1 και 2.

- α. Κατά τον Μεσαίωνα τα ακραία φυσικά φαινόμενα θεωρούνταν σημάδια θεϊκής εκδίκησης. (Κείμενο 1)
- β. Σύμφωνα με τον Φουρέντι, το πλήθος των φόβων που κυριεύουν τον σύγχρονο άνθρωπο οφείλονται στην αναποτελεσματική προώθησή τους από τις βιομηχανίες φόβου. (Κείμενο 1)
- γ. Σύμφωνα με τον Φουρέντι, η κουλτούρα του φόβου βασίστηκε σε μια σύμπτωση. (Κείμενο 1)
- δ. Κάθε άνθρωπος αποφασίζει μόνος του το πώς θα διαχειριστεί την αγωνιστικότητα και την ορμητικότητά του. (Κείμενο 2)
- ε. Η εξοικείωση με τον φόβο συνιστά δείκτη ωρίμανσης και προσωπικής εξέλιξης. (Κείμενο 2)

Μονάδες 15

Ερώτημα 2° (μονάδες 10)

α. Στο Κείμενο 1 ο συγγραφέας επιστρατεύει διάφορα τεκμήρια/αποδείξεις, για να ενισχύσει τις θέσεις του. Να εντοπίσεις τρεις τέτοιες περιπτώσεις (μονάδες 3) και να εξηγήσεις με συντομία σε κάθε

περίπτωση ποια θέση τεκμηριώνουν (μονάδες 3).

β. Ποια είναι, κατά τη γνώμη σου, η σχέση που διέπει τον τίτλο του Κειμένου 1 με τη θέση που διατυπώνει επί του θέματος ο συγγραφέας του; Απάντησε τεκμηριωμένα και με συντομία (μονάδες 4).

Μονάδες 10

Ερώτημα 3^ο (μονάδες 10)

Το ύφος λόγου του Κειμένου 2 θα μπορούσε να χαρακτηριστεί:

α. οικείο, ζωντανό και καθημερινό.

β. επίσημο, σοβαρό, απρόσωπο

Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση (μονάδα 1), να εντοπίσεις στο κείμενο τρεις γλωσσικές επιλογές του συγγραφέα που τεκμηριώνουν την απάντησή σου (μονάδες 3) και να περιγράψεις τον τρόπο με τον οποίο κάθε γλωσσική επιλογή συμβάλλει στη διαμόρφωση του ζητούμενου ύφους λόγου (μονάδες 6)

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την ψυχολογική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου με αναφορά σε τρεις (3) κειμενικούς δείκτες που την αναδεικνύουν. Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου δημιουργεί η ανάγνωση του κειμένου; Οργάνωσε την απάντησή σου σε 150-200 λέξεις.

Μονάδες 15